

Πρεσβύτερου Στέφανου Στεφόπουλου
Ἐφημέριου Ι.Ν. Αγίου Δημητρίου Ἀμπελοκήπων

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ : ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ Η ΣΥΜΠΟΡΕΪΣΗ;

Τεκμηριωμένη τοποθέτηση στό ἄρθρο «Ψυχολογία καί πνευματική ζωή» τοῦ ἱερέως καί ψυχοθεραπευτοῦ Ἀδαμαντίου Αὐγουστίδου, τό ὁποῖο δημοσιεύθηκε σέ τέσσερα (!) τουλάχιστον περιοδικά. Μέ τήν τοποθέτηση αὐτή ὁ π. Στέφανος ἀπαντᾷ στήν πρόκληση τῆς ψευδοεπιστήμης τῆς ψυχανάλυσεως καί στήν ἀπόπειρα εἰσβολῆς τῶν «ψυχο-ειδικῶν» στό ἄδυτο τῆς Θεολογίας καί τῆς ἐν γένει πνευματικῆς ζωῆς.

Με μεγάλη ἐκπλήξη ἀλλά καί ἀπογοήτευση διαβάσαμε στο ἔντυπο "Ἐκκλησιαστική Παρέμβαση" (τεῦχος 80, Σεπτεμβρίου 2002, σελ. 12-13) τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου περιλήψη ἄρθρου τοῦ π. Ἀδαμαντίου Αὐγουστίδη με τίτλο : "Ψυχολογία καί πνευματική ζωή". Τό ἴδιο ἄρθρο (σε ἐκτενέστερη μορφή) δημοσιεύθηκε στον "Ορθόδοξο Τύπο" στα φύλλα τῆς 20ῆς καί 27ῆς Σεπτεμβρίου 2002 ἀλλά καί στον τελευταῖο "Ἐφημέριο" (τεῦχος Ὀκτωβρίου 2002). Τό πραγματικά λυπηρό εἶναι τό ὅτι ὁ π. Ἀδαμάντιος χρησιμοποιεῖ μιᾷ ἐξαιρετικά δυσνόητη γλῶσσα ἰδίως για τόν μέσο ἀναγνώστη (καί) πρὸς τόν ὁποῖο ἀπευθύνονται τὰ παραπάνω ἔντυπα. Εἶναι ἀπορίας ἀξίο το πὼς ἓνας σεβαστὸς ποιμένας καί ἐπιστήμονας χρησιμοποιεῖ τήν θεολογική γλῶσσα για να παρουσιάσει μιᾷ ἐπιστήμη ἀνθρωπίνη μέν, χωρίς Θεὸ δέ. Στῆ συνέχεια θα τονιστοῦν ὀρισμένα σημεῖα τοῦ ἄρθρου για να καταδειχθεῖ τό παραπάνω συμπέρασμα χωρίς ἴχνος ἐμπάθειας καί προκαταλήψεως πρὸς συγκεκριμένα πρόσωπα ἀλλά ὄχι καί χωρίς ἀντίθεσή σε συγκεκριμένες ιδέες. Θέλουμε να επιμεινουμε σε τούτο για να διαβεβαιώσουμε πως κίνητρό μας δεν εἶναι ἡ ἀπαξίωση των ἐπιστημῶν καί πολύ περισσότερο των ἐπιστημόνων ἀλλά ἡ αγάπη πρὸς τό ποιμνιό μας καί ἡ συναίσθηση τῆς ποιμαντικῆς μας ευθύνης. Τιμούμε καί σεβόμαστε τὰ πρόσωπα καί τὰ "σχήματα" ἀλλὰ ἀντιτιθέμεθα στις ιδέες, τίς πρακτικές καί κυρίως στις ἐπιλεγθεῖσες μεθόδους παρουσιάσεως τῶν θέσεων αὐτῶν καί μάλιστα μέσα ἀπὸ ἐκκλησιαστικά ἔντυπα εὐρείας ἀποδοχῆς καί κύρους! Στο σημεῖο αὐτό εἶναι ἀνάγκη να τονιστεῖ τό ὅτι δεν ἀποδεχόμαστε τήν μονοπώληση τῆς αγάπης καί τῆς "φιλόστοργης" διακονίας ἀπὸ κανέναν ἀφού αὐτή εἶναι κοινή διακονία ὅλων μας (οἱ ἐξαιρέσεις δεν αποτελοῦν κανόνα!) ἀλλά καί χάρισμα που ὁ Θεὸς μας ἀξιώνει να φέρουμε για να προσφέρουμε στον ἀνθρώπο!

Σημεῖο 1ο : "Οἱ ἐν λόγῳ ἐπιστήμες ("Ψυχολογία", "Ψυχ-ιατρική", "Ψυχ-ἀναλύση", "Ψυχο-θεραπεία") δεν ἀσχολοῦνται με τήν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου κατ' οὐσίαν,...ἀλλά μέ τις συμπεριφορικές ἐκδηλώσεις καί τίς διαταραχές στο ἐπίπεδο τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων τῆς πεπτωκυίας ἀνθρωπίνης φύσεως". Μπορεῖτε να μας ἐξηγήσετε κατά πως διαφέρουν οἱ "συμπεριφορικές ἐκδηλώσεις" καί οἱ "διαταραχές στο ἐπίπεδο τῶν διαπροσωπικῶν σχέσεων" μέ τίς ἐκδηλώσεις-ἐνέργειες τῆς ψυχῆς , τῆς "ἀμαυρωθεῖσης" εἰκόνας τοῦ Θεοῦ τοῦ πεπτωκότος ἀνθρώπου; Ἄλλο εἶναι, για παράδειγμα, ἡ ζήλια τῶν ἀδελφῶν μεταξύ τούς καί ἄλλο ἢ

ζηλοφθονία; Άλλο ή εκδικητικότητα και άλλο ή μνησικακία; Άλλο ό φθόνος και άλλο τó μίσος; Δεν έχουν όλα αυτά κοινή ρίζα, κοινή αίτια ύπαρξεως; Άλλο είναι ή ψυχή τής Θεολογίας και άλλο ή ψυχή τής Ψυχολογίας; Άν δεν έχουν διαφορά μεταξύ τούς γιατί "βαπτίζουμε" τις ενέργειες τής ψυχής "συμπεριφορικές εκδηλώσεις" και τά πάθη τής "διαταραχές"; Άν πάλι είναι διαφορετικά τότε πόσες ψυχές έχει κάθε άνθρωπος; "Η μήπως οι εκδηλώσεις μας αυτές προκαλούνται, δημιουργούνται στον εγκέφαλο και μόνον και επομένως αναγάγουμε έαυτούς (τουλάχιστον) σε ψυχικούς ή εγκεφαλικούς ανθρώπους και όχι σε καρδιακούς, πνευματικούς; Άλλά μιχ τέτοια τοποθέτηση έπιπλέον μας οδηγεί εκ του ασφαλούς στο συμπέρασμα ότι ή Ψυχιατρική αγνοεί τήν ύπαρξη, γένεση, ενέργειες και αντιμετώπιση τών παθών, τήν ύπαρξη και τις ενέργειες τών δαιμόνων, τή διαφορά προπτωτικής και μεταπτωτικής καταστάσεως του ανθρώπου καθώς και τής επιστροφής του στο "αρχαίον κάλλος". Αυτό ακριβώς παραδέχεται και ό π. Άδαμάντιος γράφοντάς πως: "...οί ανθρωπολογικές συνέπειες τής ενσάρκωσης του Θεού-Λόγου βρίσκονται εκτος του πεδίου τών ενδιαφερόντων τής (Ψυχολογίας)". Τότε όμως πως θα μιλήσουμε για διάλογο Θεολογίας και Ψυχολογίας; Τι να συζητήσουν μεταξύ τούς όταν όπως παραδέχεται ό π. Άδαμάντιος " χωρίς τή νηπτική έμπειρία τών κατά Χάριν θεών, δηλαδή τών αγίων τής Έκκλησίας, είναι αδύνατον να διατυπωθεί ουσιαστικός λόγος για τό τι είναι πραγματικά ό άνθρωπος". Αφού όμως δεν γνωρίζει ή Ψυχολογία τόν άνθρωπο, δεν γνωρίζει ουσιαστικά και πως να τόν θεραπεύσει! Άρα δεν σώζεται, ούτε βοηδιέται από τήν Ψυχολογία ό άνθρωπος αφού δεν θεραπεύεται η ψυχή του. Τώρα, αν ή ανακούφιση από τόν πόνο του βίου είναι αρκετή, τότε είναι σαν να παίρνουμε ασπιρίνη που καταπραύνει τόν πόνο στο στήθος αλλά να μην μπαίνουμε στο χειρουργείο για να έγχειριστούμε κι έτσι άργά ή γρήγορα ή καρδιά σταματά και ό άσθενής πεθαίνει!

Σημείο 2ο : "...δεν αποσκοπεί (ή εξομολόγηση) στην "ψυχο"-λογική ανακούφιση αλλά στην κάθαρση από τά πάθη, στον άγιασμό και τήν θέωση του ανθρώπου". Μήπως καταβάλλεται προσπάθεια να αποσυνδεθεί ή Ίερά Έξομολόγησις από τήν πνευματική καθοδήγηση και μοιραία τήν από-ίεροποίηση του μυστηρίου; Σ' έμας πάντως έτσι φαίνεται αφού μάλιστα παρακάτω γίνεται πιο σαφής ή άποψη ότι αυτό, δηλαδή ή καθοδήγηση και ή ανακούφιση, είναι έργο τών "ειδικών", ενώ για τόν εξομολόγο είναι εισόδός σε "ξένα χωράφια"! Μιχ έρωτήση που προκύπτει από τήν παραπάνω φράση είναι ή έξής: ή κάθαρση από τά πάθη, ό άγιασμός και ή θέωση δεν προσφέρουν τήν ανακούφιση στον άνθρωπο; Μπορεί κανείς να βρίσκεται, χάριτι Θεού, στο δρόμο τής θεώσεως αλλά να καταφεύγει και στον Ψυχολογο/Ψυχιατρο για να ανακουφιστεί! Στο σημείο αυτό ό Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος διαφωνεί ριζικά αφού σε συνέντευξη που παρεχώρησε στον π. Χρυσόστομο Παπαθανασίου και δημοσιεύεται στο περιοδικό "Τόλμη" (Νοέμβριος 2002) είναι κατηγορηματικός: "Ο Όρθόδοξος Χριστιανός...ζει "έκκλησιαστικά"...αυτό τόν βοηθάει να προσδεύει πνευματικά, κρατώντας τήν αγία εκείνη, θα έλεγα, ίσορροπία στην ψυχή του πρώτα και στο περιβάλλον ύστερα...". Βέβαια, ό π. Άδαμάντιος πέφτει σε αντίφαση γιατί λίγο πιο πάνω στο ίδιο κείμενό του γράφει χαρακτηριστικά : "Η Όρθόδοξη Ποιμαντική Θεολογία...ένδιαφέρεται...στή συνέχεια για τήν ανακούφιση τών όδυνών του παρόντος βίου". Τελικά, ποιος ανακουφίζει π. Άδαμάντιε, ή Ψυχολογία ή ή Θεολογία; Η μήπως ή Θεολογία ενδιαφέρεται απλά για τήν ανακούφιση του ανθρώπου αλλά έπειδή δήθεν δεν μπορεί να του τήν προσφέρει τόν στέλνει στον "ειδικό" με τόν όποιο και συνεργάζεται; Ένα ακόμη σοβαρότατο πρόβλημα δημιουργείται ως προς τό 2ο αυτό σημείο. Είναι δυνατόν να υπάρχουν άγιοι, θεούμενοι χωρίς ψυχολογική ανακούφιση, με άπωθημένα, κόμπλεξ, καταπιεσμένα παιδικά βιώματα και ψυχικές διαταραχές; Κάτι τέτοιο πάντως είχε ισχυριστει ό αείμνηστος Καθηγητής τής Δογματικής Π. Τρεμπέλας για τόν Άγιο Συμεών τόν Νέο Θεολόγο (βλ. "Αθωνικοί Διάλογοι", τεύχ. 29/30). Στο βιβλίο του

"Μυστικισμός-Αποφατισμός, Καταφατική Θεολογία (1974-5) έγραφε : "...δεν αποκλείομεν, όταν μάλιστα πρόκειται περί ιδιοσυγκρασιών ευαισθητών έξ υπερεντάσεως τών νεύρων και υπερκοπώσεως και έξ άφετηρίας προκαταλήψεως-όπως ακριβώς συνέβαινε κατ' έκείνον τόν χρόνον εις τόν όσιον τούτον-να λάβωσι χώραν και τοιαύται έκδηλώσεις". Έτσι ό άείμνηστος έξηγουσέ τις νηπτικές, ήσυχαστικές έμπειρίες του θεούμενου όσιου ό όποιος άν και ή Έκκλησία του άπένειμε τόν τίτλο του Θεολόγου τόν όποιο έπεφύλαξε μόνο σε 3 μεγάλους άγίους, αυτός έπασχε-άνισόρροπος ών- ένώ δεν ειχε κάποιον "ειδικό" για να τόν ανακουφίση! Θεωρούμε σκόπιμο όμως να σταθούμε λίγο σ' αυτό που ό Μακαριώτατος άποκαλεί "έκκλησιαστική ζωή", όπως αναφέρθηκε νωρίτερα. Πρέπει να ξεκαθαριστεί άπαξ δια παντός άν είναι "στραβός ό γυαλός" ή "στραβά θεολογούμε"! Κι αυτό γιατί δεν είναι αυτή που ξέρουμε ή ίδια έκκλησία με αυτήν του π. Βασιλείου Θερμου. Ό π. Βασίλειος περιγράφει μιαν άλλη "έκκλησία" άγνωστη σ' έμας, άφοϋ μάλιστα τής φορτώνει τήν βαρύτατη κατηγορία ότι "...έχει αναγάγει τήν κακοποίηση τών λέξεων αυτών (άγάπη και καθήκον) σε έπιστήμη"!!! Άν αναρωτιέστε που τó αναφέρει αυτό, σας υπενθυμίζουμε να διαβάσετε τόν πρόλογο του βιβλίου "Ορια Ζωής" τών Dr. H. Cloud και Dr. J. Townsend (Έκδόσεις "Η Έλαφος", Αθηνά 2001, σελ.8). Το βιβλίο αυτό(κατά την άποψη μας) κάνει μιá περιέργη για τον κοινό νου, για τήν ψυχική υγεία και σωτηρία τών ανθρώπων, προσέγγιση στή γνωστή μέθοδο τής "θετικής σκέψης". Φθάνει, δυστυχώς, ό π. Βασίλειος στο σημείο να έπαινει τούς δυο συγγραφείς που προσπαθούν να δώσουν λύσεις στα (δήθεν) έρωτήματα που άπασχολούν (τάχα) τόν σύγχρονο χριστιανό άνθρωπο όπως : "Πώς μπορώ να αγαπώ χωρίς να αυτοκαταργηθώ;" και "Πώς να είμαι ταπεινός χωρίς να διαλυθώ;" Ό Τελώνης πάντως δεν διαλύθηκε, έκτος κι άν ή Θεία Χάρις που προσελκύεται από τήν άπεριόριστη (άνευ όρων και όρίων) ταπείνωση (και όχι ταπεινολογία) θεωρείται προσωπική έξουθένωση! Ποία έκκλησία είναι λοιπόν αυτή που συμπληρώνει και διορθώνει ό π. Βασίλειος; Ας θεβαιώσουμε εδώ ότι και εμείς προβληματιζόμαστε πολύ και βασανίζομαστε για να δώσουμε απαντήσεις στα θέματα αυτά, όμως δεν μπορούμε και να κατηγορούμε τις αρετές ή αυτούς τους πνευματικούς που με την Χάρη του Θεού και την βοήθεια των ερμηνειών των αγίων πατέρων προσπαθούν να γνωρίσουν στους ανθρώπους τα ασφαλής ορθόδοξα κριτήρια ζωής. Διαφορετικά, επειδή ο κόσμος έχει απομακρυνθεί από τον Θεό και πελαγοδρομεί και επίσης επειδή δεν ακούει παρά σπανιότατα τον πατερικό λόγο (και τον εκλαμβάνει ως αραμαιική γλώσσα!) θα πρέπει να συγκαταβούμε σε αυτή του την αδυναμία και να μην του γνωρίσουμε το θέλημα του Θεού ως δήθεν απάνθρωπη τακτική περασμένων αιώνων. Κι όμως αν αρχίσουμε από σήμερα αυτού του είδους την κατήχηση, μπορεί με τη βοήθεια του Θεού σε λίγα χρόνια να έχουμε πιο υγιείς ψυχικά ανθρώπους, κοντά στο Θεό, αγωνιστές, συνειδητοποιημένους Χριστιανούς. Διαφορετικά, μπορούμε να μιλήσουμε για όρια εφαρμογής της θεολογίας, δηλαδή για πλήρη απαξίωσή της!

Σημείο 3ο : Μπορεί ό π. Αδαμάντιος να μας έξηγήσει τι έννοει όταν γράφει περί " ψυχολογικής τάξεως συναισθηματική έκφόρτιση;" Έμεις πάντως καταλαβαίνουμε (άν μεταφράζουμε σωστά) τήν κατάνυξη, τά δάκρυα, τήν αυτομεμψία με έσωτερικές έκδηλώσεις τής ψυχής αλλά και με έξωτερικά σημεία όπως ό Τελώνης που "έτυπτε τó στήθος του", τó χαροποιόν πένθος, μέχρι και τις έκδηλώσεις τών δια Χριστόν σάλων. Άν ισχύουν αυτά, τότε ό Τελώνης που ,παρά τις περι τού αντιθέτου τοποθετήσεις τής σύγχρονης Ψυχολογίας/Ψυχιατρικής , σώθηκε άφοϋ ό Κύριος έδέχθη τήν μετάνοιά του, θα μπορούσε να αποτελέσει άντικείμενο έρευνας και άκόμη και έπιστημονικού συνεδρίου!

Σημείο 4ο : "Οί διάφορες ανθρώπινες θεραπευτικές μέθοδοι...προσφέρουν ανακούφιση ή ίαση κάποιων από τις νοσηρές έκδηλώσεις τής πεπτωκυίας φύσεως..." Τελικά, ποιος προσφέρει τήν ανακούφιση του ανθρώπινου πονου; Οί ανθρώπινες έπιστήμες ή ή Θεολογία όπως

ισχυρίζεστε παραπάνω ή συμπλέκονται; Γιατί αν συμπλέκονται γιατί μιλάτε για όρια και για "ξένα χωράφια"; Άκομα και αν τα όρια τα βάζετε στις περιπτώσεις που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν με φαρμακευτική αγωγή, έσείς μπαίνετε σε "ξένα χωράφια" αφού μπαίνετε στο πεδίο της Νευρολογίας που μικρή έχει σχέση με το γνωστικό αντικείμενο σας! Θα ήταν πολύ χρήσιμο όμως αν μας αναφέρατε ποιες ακριβώς είναι αυτές οι νοσηρές καταστάσεις τις οποίες ανακουφίζει ή επιστήμη. Πάντως πρέπει να σας πούμε πως είναι ματαιοπονία (αυτή είναι η γνώμη μας) ή όλη προσπάθεια αφού ή ανακούφιση δεν είναι θεραπεία και δεν έχει καμία σχέση με τις πραγματικές αιτίες της ψυχικής ασθένειας.(Κάτι όπως ο βελονισμός δηλαδή!) Κι αυτό γιατί προηγουμένως παραδεχτήκατε π. Άδαμάντιε ότι άλλα είναι τα ενδιαφέροντα της Ψυχολογίας και ότι αυτή δεν αναγνωρίζει προπρωτική κατάσταση άρα και ύπαρξη του Διαβόλου. Αφού λοιπόν δεν αναγνωρίζει τον Σατανά, τότε ή ανακούφισή που παρέχει ούδόλως προσφέρει την πλήρη ίαση, άρα "σε δουλεία να βρισκόμαστε".

Σημείο 5ο : "...ούτε ή Ίερά Έξομολόγησις έπιτρέπεται να θεωρείται-ευτελιζόμενη-ώς θρησκευτικού τύπου "ψυχο"-λογική θεραπεία". Έδώ έχουμε την έντύπωση ότι καταβάλλεται προσπάθεια να αποσυνδεθεί ή ιδιότητα του έξομολογού από αυτήν της πνευματικής καθοδήγησης. Είναι γεγονός ότι όλοι οι έξομολογοί δεν είναι και έμπειροι στην πνευματική καθοδήγηση. Είναι ακόμη γεγονός προβληματικό ή "ειδωλοποίηση" του προσώπου του πνευματικού που οδηγεί στον "γεροντισμό". Δεν μας έξουσιοδοτούν όμως αυτές οι ακραίες καταστάσεις να αποσυνδέουμε τα δυο αυτά μεγέθη για να "μυθοποιήσουμε" την "ανάγκη" ύπαρξης ειδικού συμβούλου. Γιατί είναι κακό πατέρες ο πνευματικός να δινει πνευματικές συμβουλές ή άκομα και μη (άμεσα τουλάχιστον); Έν τοιαύτη περιπτώσει τι ακριβώς σημαίνει αυτή ή φράση "Είπε Γέρον"; Μήπως ο Μ. Άντώνιος όπως και τόσοι άλλοι άββάδες, αμμάδες και όσοι μέχρι τους σοφούς αγίους "γέροντες" της εποχής μας όπως ο Γέροντας Παΐσιος υπήρξαν ιερείς έξομολογοί; Γιατί ο κόσμος κατέφευγε σ' αυτούς όπως οι μέλισσες γυρεύουν τα ευδιαστά πολύχρωμα λουλούδια; Μήπως όλοι αυτοί οι άνθρωποι που έτρεχαν να ακούσουν ένα λόγο τους αλλά και οι ίδιοι οι άγιοι ευτέλιζαν το μυστήριο; Τι καλύτερο από το να είναι ένας έξομολόγος σε θέση να κατευθύνει(όχι με την έννοια του γεροντισμού) τα πνευματικά του παιδιά σε θέματα που μπορεί να μην είναι καμιά φορά άμεσα και έμφανώς πνευματικά θέματα, αλλά που όμως επίβαρύνουν την καθημερινή μας ζωή;

Σημείο 6ο : 'Ο π. Άδαμάντιος προβαίνει σε μιᾶ σειρά διαπιστώσεων και συμπερασμάτων σχετικά με την Ίερά Έξομολογήση και μετά τις απορρίπτει όλες αφού υποστηρίζει έντελώς διαφορετικά συμπεράσματα (βλ. "διγλωσσία"). Πιο συγκεκριμένα αναφέρει αρχικά τα εξής: α) "...ο έμπλουτισμός των έπιστημών του ανθρώπου από τον θησαυρό της Όρθόδοξης Νηπτικής Παράδοσης θα είναι προς το συμφέρον τους..." β) "...να μην υίοθετούνται ανθρωπολογικές αντιλήψεις ασύμβατές με την Όρθόδοξη Παράδοση", γ) "Διχώς την νηπτική έμπειρία των κατά Χάριν θεών, δηλαδή των αγίων της Έκκλησίας, είναι αδύνατον να διατυπωθεί ουσιαστικός λόγος για τό τι είναι πραγματικά ο άνθρωπος", δ) "Το θεόδοτο αυτό μυστήριο της μετανοίας...δεν πρέπει να συγγέται με καμιά από τις διάφορες "ψυχο"-λογικές μεθόδους και "ψυχο"-θεραπευτικές τεχνικές", ε) "...δεν στηρίζεται σε όρθολογικές τεχνικές αλλά στον φωτισμό από το Άγιο Πνεύμα", στ) "...δεν στηρίζεται σε κτιστές μεθόδους...", ζ) "...καμιά ανθρωπινή "ψυχο"-θεραπευτική μέθοδος δεν μπορεί να θεωρηθεί υποκατάστατο της Ίερας Έξομολογήσεως...", ή) "Ο πνευματικός πρέπει να έξομολογεί ελεύθερος από προσχηματισμένες αντιλήψεις και ψυχολογικά έρμηνευτικά μοντέλα, αλλά προσευχόμενος και παρακαλώντας τον Θεό να τον φωτίσει και να του αποκαλύψει την σωστή στάση και λύση στο πρόβλημά που καλείται να αντιμετωπίσει", (ή υπογράμμιση δική μας), και θ) "...ή Έκκλησία μας να μην αποκλίνει από την φιλοκαλική της παράδοση και την όρθόδοξη αυτοσυνειδησία της..." Όλες οι

παραπάνω θέσεις καταρρίπτονται από την άμεσως έπομένη φράση : "Άς μὴν λησμονοῦμε ὅτι οἱ-καθόλου σπάνιες-ψυχιατρικὲς παθήσεις συνεπάγονται πολὺ πόνος γιὰ τοὺς νοσοῦντες καὶ γιὰ τὶς οἰκογένειες τοὺς. Ἀκριβῶς αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ λόγος που τὰ στελέχη τῆς Ἐκκλησίας μας χρειάζεται νὰ ἔχουν ἔγκυρη καὶ ἔγκριτη ἐνημέρωση καὶ καταρτισμὸ σχετικά με αὐτὰ τὰ προβλήματα". Παρὰ τὴν φιλοτιμῆ προσπάθειά του ὁ π. Ἀδαμάντιος δὲν μας πείθει γιὰ τὰ περὶ ἐνημέρωσης, καταρτισμοῦ κ.λ.π. τῶν ἱερέων καὶ κυρίως δὲν μπορεῖ νὰ μας πείσει ὅτι ὅπως γράφει στὴν ἐπομένη παράγραφο "δὲν ἀποσκοπεῖ στὴν μετατροπὴ τῶν ποιμένων σε ψυχολόγους ἢ ψυχοθεραπευτές", διότι ἐπιμένει στους ὅρους ἐνημέρωση ἀλλὰ καὶ καταρτισμὸ! Γιὰ νὰ καταρτιστεὶ κάποιος σε κάτι, κατὰ τὸν κοινὸ νοῦ, σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ "ἐκπαιδευτεῖ" στο συγκεκριμένο ἀντικείμενο. Ναι ἢ ὄχι; Κατὰ το λεξικὸ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλώσσης τοῦ Ι. Σταματάκου (σελ. 507) ὁ καταρτισμένος εἶναι ὁ "καλῶς ἐφοδιασμένος, πλήρης" ἐνῶ ἡ κατάρτισις ορίζεται καὶ ὡς "ἐκπαίδευσις"! Ἀλλὰ καὶ στο λεξικὸ τῆς νέας ἐλληνικῆς γλώσσης (Ἐκδ. "Πελεκάνος", σελ. 775) ἡ λέξις "καταρτίζω" σημαίνει "προσφέρω σε κάποιον τις κατάλληλες γνώσεις ὥστε νὰ εἶναι κατατοπισμένος καὶ προσανατολισμένος". Ἄλλο λοιπὸν ἢ ἐνημέρωση καὶ ἄλλο ὁ καταρτισμὸς! Ἀλλὰ καὶ ἡ ἔγκυρη καὶ ἔγκριτη ἐνημέρωση πρέπει νὰ ἔχει τὴν μορφή τῆς συνεχομένης ἐπιμόρφωσης(τουλάχιστον) γιὰ νὰ γνωρίζει ὁ κάθε κληρικὸς ἀνὰ πᾶσα στιγμή τις ἐξελίξεις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν θεωριῶν καὶ τῶν μεθόδων που χρησιμοποιεῖ ἢ ἐπιστήμη.

Σημεῖο 7ο : Γιὰ νὰ δικαιολογήσει ὁ ἀρθρογράφος τὴν παραπάνω ἄποψη περὶ ἐνημέρωσης καὶ καταρτισμοῦ τῶν στελεχῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, βάζει στο στόμα τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου λόγιά που ποτε δὲν εἶπε ἀλλὰ καὶ δὲν ἐνόησε! Εἶναι (συγχωρέστε μας τὴν ἐκφραση) ἡ γνωστὴ καραμέλα τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως. Πράγματι, ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος γράφει ἀκριβῶς αὐτὸ στο σύγγραμά του "Ποιμαντικὴ" (Ἐκδ. "Ἅγιος Νικόδημος" στο Β' μέρος "Περὶ τῶν προσόντων τῶν πνευματικῶν ποιμένων", Κεφ. 4ο "Ἐπίκτητα διανοητικὰ προσόντα", σελ. 127-130). Τὶ ἐννοεῖ ὅμως με τὴν λέξη "ἐγκυκλοπαιδική"; Ἄν ἐξετάσουμε τὴν λέξη σύμφωνα με τὰ σημερινὰ δεδομένα ἐννοεῖ τὴν γενικὴ μόρφωσή που πρέπει νὰ ἔχει κανεὶς χωρὶς βέβαια νὰ ὑπονοεῖ μόνον ἢ κυρίως τὴν ψυχολογική! Ἄς ἀφήσουμε ὅμως τὸν Ἅγιο νὰ μας πει τί ἐννοεῖ χωρὶς δικὲς μας ἀυθαίρετες τοποθετήσεις καὶ ὑποθέσεις. Ἐξηγεῖ ἀρχικὰ ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος ὅτι ὁ ποιμένας χρειάζεται ἄ) *φιλολογικὴ καὶ θεολογικὴ μόρφωση* γιὰ νὰ χειρίζεται με εὐκολία τὸ "ὄπλο" τοῦ λόγου, καὶ νὰ γνωρίζει τὴν Θεολογία με "συντεταγμένες θεολογικὲς γνώσεις καὶ ὄχι συγκεχυμένες καὶ ἀσύντακτες", β) *τὴν ἐκκλησιαστικὴν μόρφωσή* που συμπεριλαμβάνει τὴν "Ἐκκλ. Τάξιν, τὰς τυπικὰς διατάξεις, τὰς ἀκολουθίας,...τὴν Ἐκκλ. Λειτουργίαν, καὶ τὴν Ἐκκλ. Μουσικὴν"(σελ. 126), καὶ γ) *τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴν μόρφωση*. Γιὰ τὴν τελευταία διευκρινίζει ὅτι αὐτὸς που δὲν τὴν κατέχει "στερεῖται τῶν μέσων καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐπιχειρημάτων ὅπως ἀποκρούση καὶ ἀποστομίσση τοὺς θρασεῖς ἀντιλέγοντας...δι' ὃ φεῖλει νὰ γινώσκῃ ἀκριβῶς καὶ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας ἤτοι τὸ κανονικὸν δίκαιον, ὅπως κατ' αὐτοὺς κρίνῃ καὶ διοικεῖ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ δύναται κατὰ τὸ πνεῦμα αὐτῶν νὰ νομοθετῆ". Καθὼς καταλαβαίνουμε ὁ ἅγιος ἐπίσκοπος ἐννοεῖ τὴν γνώση τοῦ κανονικοῦ δικαίου τῆς Ἐκκλησίας γιὰ νὰ μπορεῖ καὶ νὰ διοικεῖ ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκρούει τοὺς αἰρετικούς καὶ τοὺς ἀνυπάκουους καὶ ὄχι τοὺς ψυχικὰ ἀσθενεῖς! Στὴν συνέχεια ὁ ἅγιος τονίζει ὅτι "ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ ἦ πολυμαθής, διότι ἐστὶ χρεία νὰ γινώσκῃ τὰς δοξασίας τῶν ἑτεροδόξων ἐκκλησιῶν, ἤτοι νὰ ἦ γνωστῆς τῆς δογματικῆς διδασκαλίας αὐτῶν...ὥστε νὰ δύνῃται νὰ ἀποκρούῃ πᾶσας τὰς προσβολὰς τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ λύῃ πᾶσας τὰς ἀπορίας διὰ λόγου πειστικοῦ καὶ παρακαλῆ τοὺς πάντας ἐν τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. Ἐπίσης ὅπως παλαίσῃ πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἱστορίας, ἢ φιλοσοφίας ἢ φυσικῆς φέροντα ἐπιχειρήματα κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ".

Στο παραπάνω κείμενο πουθενά δεν αναφέρει ο Άγιος Νεκτάριος το παραμικρό για τους ψυχικά ασθενείς ή για την ψυχολογική ανακούφιση τους από τους πνευματικούς. Αντίθετα, επεξηγεί ακριβώς τι έννοει με την φράση "έγκυκλοπαιδική μόρφωση" για να μὴν υπάρχει περιθώριο παρερμηνείας.

Σημείο 8ο : "Ο πνευματικός πρέπει να εξομολογεί ἐλεύθερος από προσχηματισμένες αντιλήψεις...προσευχόμενος και παρακαλώντας το Θεό να τον φωτίσει και να του αποκαλύψει τη σωστή στάση και λύση στο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει. Ειδικά, όταν ο Ίερέας βρίσκεται μπροστά σε ψυχιατρικό πρόβλημα, τότε δεν αποπέμπει τὸν ἐξομολογούμενο, ἀλλὰ τὸν παραπέμπει στον κατάλληλο ειδικό για τὸ πρόβλημα τῆς υγείας του". Δηλαδή, μπορεί ὁ Θεός να μὴν ξέρει ἢ να μὴν θέλει να ἀποκαλύψει στον πνευματικό τὴν σωστή λύση τοῦ προβλήματος ὥστε να μπορεί να ἐπέμβει ὁ "ειδικός"; Ἐδῶ βλέπουμε ὅτι ἔχουν πέσει τὰ προσχήματα καὶ πλέον ἀναφερόμαστε καθαρά σε "κατάλληλους ειδικούς" τῆς ψυχικῆς υγείας! Μήπως τέλος αὐτὴ ἢ μὴ ἀπάντηση ἀπὸ μέρος τοῦ Θεοῦ ὑποκρύπτει μίαν ἀρρωστημένη ψυχολογία ὀρισμένων ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς κληρικούς ὅτι δεν χρειαζόμαστε οἱ ἴδιοι ἐξομολογήσει ἐνὼ τὴν συστήνουμε στους ἄλλους; Ἀλήθεια, ἂν ὁ ἱερέας αὐτός σε μιᾷ τέτοια δυσκόλη περίπτωση ἀπευθυνόταν στον πνευματικό τοῦ ἢ σε ἔμπιστο, διακριτικό καὶ "χαριτωμένο" γέροντα τὰ πράγματα θα ἦταν πολὺ διαφορετικά. Καὶ τέλος, τί γινόταν τόσους αἰῶνες πρὶν ἔρδει ἡ "βοήθεια" τῶν ειδικῶν; Κατὰ τὸ δεῖ λεγόμενον, "πήγαιναν" οἱ ἄνθρωποι σαν τὰ σκυλιὰ στα ἀμπέλια;

Σημείο 9ο : Θεωροῦμε ἀπαράδεκτη τὴν ἀποψη τοῦ π. Ἀδαμαντίου πως "τὸ κατ' ἐξοχὴν ἔργο καὶ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας...εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, νοουμένη ὡς ἡ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πεπτωκυίας τοῦ φύσεως, ὁ φωτισμὸς τοῦ, ὁ ἁγιασμὸς τοῦ καὶ ἡ θέωσή του...Τοῦτο δεν σημαίνει ὅμως ὅτι ἡ Ἐκκλησία παραβλέπει τις ὀδύνες τοῦ ἀνθρωπίνου βίου". Μπορεῖ ὁ π. Ἀδαμάντιος να ἐκφράζει τὴν ἀποψή του ὄχι ὅμως καὶ να τὴν παρουσιάζει ὡς θέση τῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν γνώμη τοῦ λοιποῦ ἡ σωτηριώδης ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δεν προσφέρει στον ἄνθρωπο παρὰ μόνο τὴν θέωσή του. Μιᾷ "θέωση" ποὺ δεν καθαρίζει τὴν ἀμαύρωση τῆς εἰκόνας (κατ' εἰκόνα) τοῦ Θεοῦ ἀφοῦ ὁ ἅγιος ἢ ὁ θεούμενος, ἂν καὶ θεούμενος, δεν ἐλαφρύνεται ἀπὸ τις ὀδύνες τοῦ ἐπιγείου βίου τοῦ!

Σημείο 10ο : "Εἶναι ἀναγκαῖο ὅμως να εἶναι σαφὴ καὶ διάκριτα τὰ ὅρια μεταξὺ τῆς μυστηριακῆς προσφοράς τῶν σωστικῶν δωρεῶν τῆς Θείας Χάριτος καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέσων ἀνακούφισης τοῦ ἀνθρωπίνου πονοῦ". Τὶ να πρωτοπεῖ ἔδῳ κανεὶς ἢ για τί να πρωτοκλάψει! Βάζει ὁ π. Ἀδαμάντιος ὅρια στην ἄκτιστη Θεία Χαρὴ μετὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα κινεῖται ἔκτος ἀντικειμένου στα ἄγωνα, χέρσα χωράφια τῆς ἀνθρωπίνης μικρότητας καὶ ἀνεπαρκείας. Πολὺ φοβούμεστε πὼς ἔνα τέτοιο ἐπιχείρημα πλησιάζει τὴν βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος! Τίποτε ἄλλο δεν θα ποῦμε για τὸ σημεῖο αὐτὸ γιατί θα πρέπει να ποῦμε πράγματα καὶ ἀλήθειες που θα πονέσουν πολὺ. Εὐχόμεστε μόνον να γίνεῖ σύντομα ἀνάκληση τοῦ ἐπιχειρήματος αὐτοῦ!

Σημείο 11ο : "Καλούμαστε να ἀναζητήσουμε τρόπους φιλόστοργης παρουσίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακονίας στον εὐαίσθητο χῶρο συνάντησης τῆς σύγχρονης ποιμαντικῆς πράξης με τὸ μείζον πρόβλημα διαταραχῶν καὶ τῶν ἐπιπτώσεων τοὺς στῆ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων". Ἄλλο π. Ἀδαμάντιε τὸ να ἀγαπήσουμε τὸν πονεμένο ἄνθρωπο ὅπως ἔκαναν οἱ παππούληδες μας πρὶν πολλὰ χρόνια που ἡ κοινωνία μας ἦταν πιο ἀνθρωπίνη καὶ ἄλλο τὸ να ξεκινήσουμε τὴν ἐρευνᾶ για ἐξεύρεση φιλοστόργων τρόπων διακονίας ὡσαν να μὴν ὑπάρχουν πολλὰ τέτοια δείγματα στῆ σημερινὴ πολυσχιδὴ ἐκκλησιαστικὴ διακονία. Μὴν παρουσιάζεστε ὡς οἱ φωστῆρες που θα ὑποκαταστήσουν ἢ ἔστω θα υποδείξουν κατὰ τις ἀνάγκες του "σύγχρονου"

ανθρώπου τὸ ἀγαπητικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, οὔτε καὶ αὐτοὶ που θα δώσουν τὰ "φῶτα" τοὺς σε ἀμαθεῖς, ἄσπλαχνους, ἐπαγγελματίες παπάδες. Δεν εἶναι μήπως λίαν ἀγαπητικὴ ἡ σχέση πνευματικοῦ πατρὸς καὶ πνευματικοῦ τέκνου τοῦ; Ἐχει πιο πολλὴ ἀγάπη γιὰ τὸ πλάσμα τοῦ Θεοῦ ὁ "εἰδικός" ἀπὸ τὸν πνευματικό; Γιὰ νὰ ἀπαντήσουμε στὸ θέμα αὐτὸ θα σᾶς παραπέμψουμε στὸ βδο τεῦχος τῆς "Θεολογίας" στὴν ἐκτενέστατη καὶ ἀξιωματικὴ ἐργασία τοῦ καθηγητοῦ Μ. Φαράντου "Ἐπιστήμη καὶ Θρησκεία" (σελ. 797 καὶ ἐξ.). Συγκεκριμένα στὴν σελίδα 797 ὁ Καθηγητὴς γράφει πολὺ χαρακτηριστικὰ : "Μέγιστον κίνητρον τοῦ Ἐξομολογοῦ εἶναι ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸν πάσχοντα Ἀμαρτωλόν, εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ψυχοθεραπευτήν,...μὲ κίνητρα οἰκονομικά, προσωπικῆς προβολῆς κ.λπ." Γιὰτὶ προσπαθοῦμε ὅμως νὰ ἀποπροσανατολίσουμε τοὺς πάντες με δῆθεν φιλόστοργες ἀναζητήσεις; Ἡ διαφορὰ μετὰξὺ Ψυχολογίας/Ψυχιατρικῆς καὶ Θεολογίας εἶναι χαώδης. Θέλετε μερικὰ παραδείγματα; Πρῶτα-πρῶτα ὁ λεγόμενος φόβος τῶν ἀρχαρίων. Γιὰ τὴν Θεολογία μας αὐτὸς εἶναι φόβος που ὁδηγεῖ τοὺς ἀρχαρίους στὴν πιστὴ, στὸ νὰ μισοῦν τὴν ἀμαρτία καὶ νὰ τηροῦν τὶς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιβεβαιώνουν Πατέρες ὅπως οἱ: Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς, ἀδελφοὶ Ξανθόπουλοι, Νικητὰς Στηθάτος! Τὸν ἴδιο φόβο ἡ Ψυχολογία διὰ στόματος S. Freud θεωρεῖ ὡς "νευρωτικὸ τελετουργικὸ πρὸς τὰς ἱεράς τελετὰς τοῦ θρησκευτικοῦ τυπικοῦ..." καθὼς μας διευκρινίζει ὁ Μ. Φαράντος. Ὁ ἴδιος βεβαιώνει πως ἄλλοι "εἰδικοί" ἀποκαλοῦν τὶς θρησκευτικὰς διδασκαλίας ὡς "ψευδαισθήσεις" καὶ τὴν θρησκεία ὡς "νεύρωση ποὺ κατάγεται ἐκ τοῦ Οἰδιποδείου συμπλέγματος"! Τὶ θα συζητήσουμε λοιπὸν με ὅλους αὐτούς; Πῶς θα τοὺς ἀντιμετωπίσουμε; Μάλλον με τὰ ὅπλα που συστήνει ὁ Ἅγιος Νεκτάριος γιὰ τὴν ἀποκρούση τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδὴ τὴν φιλολογικὴ, τὴν θεολογικὴ καὶ τὴν ἐγκυκλοπαιδικὴ μόρφωση!

Στὸ σημεῖο αὐτὸ δραττώμεθα τῆς εὐκαιρίας νὰ ἐκφράσουμε τὴν ἀντίθεση μας με συγκεκριμένους πρακτικὰς ἄλλων σεβαστῶν ἐπιστημόνων ὅπως ὁ Καθηγητὴς κ. Α. Σταυρόπουλος που μάλλον θολώνει τὰ νερὰ ὅταν γράφει στὸν "Ἐφημέριο" (τεύχ. Δεκεμβρίου 2000, σελ. 13-17) πῶς "ἀκόμη καὶ ἱερεῖς καὶ οἱ οἰκογένειες τοὺς καταφεύγουν στους ψυχολόγους γιὰ νὰ βρουν τὴν ἀνακούφιση καὶ τὴν λύση τῶν προβλημάτων τοὺς". Ἀναφερόμενος πάντα στὸ Γραφεῖο Συμβουλευτικῆς που τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν σε συνεργασία με τὸ Κέντρο Ψυχικῆς Ὑγιείας! Μήπως νὰ συστήσουμε στους ἱερεῖς αὐτούς νὰ βρουν πνευματικὸ ἢ νὰ ψάξουν, με τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, γιὰ ἓνα πιο ἔμπειρο καὶ διακριτικὸ πνευματικὸ ποὺ δόξα τῷ Θεῷ ἀκόμη ὑπάρχουν ἀρκετοί;

Αναφερθήκαμε πιο πάνω στὴ "διγλωσσία" ἢ νὰ πούμε καλύτερα στὴ σύγχυση που επικρατεῖ μετὰξὺ "ψυχο"-εἰδικῶν. Καλὸν θα ἦταν νὰ δώσουμε μερικὰ ἀκόμη παραδείγματα γιὰ νὰ γίνουμε πιο σαφεῖς. Πρὶν λίγο καιρὸ κυκλοφόρησε ἓνα διαφημιστικὸ ἔντυπο τῆς Ε.Π.Ι.Ψ.Υ (Ἐρευνητικὸ Πανεπιστημιακὸ Ἰνστιτοῦτο Ψυχικῆς Ὑγιεινῆς), μὲσω τῶν ἐφημερίδων, με θέμα τὴν σχιζοφρένεια. Στὸ ἔντυπο αὐτὸ ἀναφερόταν ἀρχικὰ πῶς ὁ ρόλος τῆς κληρονομικότητος εἶναι σημαντικός, ἐνῶ σε ἄλλο σημεῖο ὅτι ἡ οἰκογένεια δεν εὐδύνεται γιὰ τὴν αἰτιολογία τῆς σχιζοφρένειας! Ἐπίσης, οἱ "εἰδικοί" αὐτοὶ διερρήγνυαν τὰ ἱμάτια τοὺς ὅτι "τὰ φάρμακα δεν εἶναι ἐθιστικά", ἐνῶ ἄλλου τοὺς ξέφυγε(;) μάλλον πως οἱ σχιζοφρενεῖς "ἐνδέχεται νὰ ἐμφανίσουν ἐπικίνδυνη συμπεριφορὰ ἢ ὁποῖα ὀφείλεται στὴν παραμέληση τῆς φαρμακευτικῆς θεραπείας" καὶ "ὅτι ἡ διακοπὴ τῶν φαρμάκων διπλασιάζει σχεδὸν τὶς πιθανότητες γιὰ ὑποτροπὴ"! Ἐνα ἄλλο παράδειγμα συναντᾶ κανεὶς στὸ διαδίκτυο (<http://users.otenet.gr/~styliant/psycho-analysis.htm>) ὅπου ὁ π. Α. Στυλιανᾶκης ἐξηγεῖ τὰ τῆς Ψυχολογίας. Ὁ π. Ἀντώνιος ἰσχυρίζεται πως "...μπορεῖ κανεὶς νὰ εἶναι ἰσορροπημένος ψυχολογικά...καὶ νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὴν σωτηρία, νὰ ἀπέχει ἀπὸ τὸν Θεό, ἀφοῦ τὸν ἔχει ἀρνηθεῖ", ἐνῶ σε ἄλλο σημεῖο παραδέχεται πως

"άναμφισβήτητα ή αγιότητα σημαίνει ανακαινισμένο άνθρωπο και...τότε όλα τὰ σκοτεινά σημεία φωτίζονται και ή προσωπικότητα ισορροπεί!" Για τήν Ψυχολογία μπορεί να είναι κανείς ισορροπημένος ψυχολογικά είτε είναι κοντά στο Θεό είτε Τόν έχει άρνηθει! Για τήν Θεολογία όμως αυτό είναι αντίφασις για να μὴν πούμε αντίφασις!

Ο Καθηγητής κ. Α. Σταυρόπουλος διερωτάται στον "Εφημέριο" (Ιούλιος 2000, σελ. 19-21) "αν υπάρχει κάτι ανάλογο στην Ορθόδοξη Θεολογία, όπως για παράδειγμα ή "νευρολογική ή ψυχιατρική κλινική σημειολογία" ή οποία ταξινομεί και παραθέτει τὰ βασικά συμπτώματα τών ψυχιατρικών διαταραχών;..." Εντύπωση μεγάλη προκαλεί αυτή ή άπορία του καθηγητού αφού μάλιστα τὰ πατερικά κείμενα βρίθουν "κλινικής σημειολογίας"! Άς κάνει τόν κόπο ο κ. Σταυρόπουλος να μελετήσει εστω έναν από τούς Πατέρες-κλινικούς ψυχολόγους, όπως τόν Άγιο Ισαάκ τόν Σύρο. Για να τόν διευκολύνουμε, αναφέρουμε λίγα ψήγματα τής θεφώτιστης σκέψης του. Στη σελίδα 95 ο Άββας ανφέρεται στις επιπτώσεις από τήν άνυπαρξία τής νηστείας: "έρχεται ζάλη εις τήν κεφαλήν, και βάρος του σώματος πολύ μετά άτονίας τών ώμων, οθεν αναγκάζεται να παραλείπη τὸ έργον του Θεού επειδή έπέρχεται αυτόψ ή όκνηρία. Έκ τούτου προέρχεται ή άμέλεια...σκότωση και ψυχρότης τής διανοίας, νοϋς χαϋνος και παχύς και άδιάκριτος...άκηδία πολλή εις πᾶσαν θείαν εργασία...άργία πολλή εις τὰ αναγκαία του σώματος...χυμὸς πολὺς συναγόμενος εις όλα τὰ μέλη του σώματος, φαντασία ακάδαρτες και αίσχρες κατὰ τὰς νύκτας...". Σε άλλο σημείο ο Άγιος Ισαάκ (σελ. 126) διδάσκει πως "ή άκηδία γεννάται εκ του μετεωρισμου τής διανοίας, ο δε μετεωρισμός εκ τής άργίας τών έργων και τής άναγνώσεως, και εκ τών ματαιών συνομιλιών, ή εκ του κόρου τής κοιλίας". Ακόμη (σελ. 73) αποδεικνύει ότι "οστις δεν γνωρίζει τήν ιδίαν αυτού ασθένειαν, στερείται τής ταπεινώσεως, ο δε στερημένος τής ταπεινώσεως, υπάρχει στερημένος και τής τελειότητος, ο δε στερημένος τής τελειότητος, πάντοτε είναι περίφοβος...". Πολλά άλλα μπορεί να μελετήσει στα υπέροχα πατερικά συγγράματα. Σύμφωνα δε με τα παραπάνω εκτεθέντα, σε κάποιον που πάσχει από ακάδαρτες φαντασιώσεις κατὰ την διάρκεια της νυκτός, ο διακριτικός πνευματικός που μελετά την Ορθόδοξη Πατερική Ψυχοθεραπεία μπορεί κάλλιστα να συστήσει περισσότερη νηστεία, προσευχή, εγκράτεια κ.α. σε βαθμό που να μην τραυματίσει, αντί να θεραπεύσει, την ψυχή αλλά και το σώμα του ανθρώπου! Ο Ψυχίατρος πως θα τον αντιμετωπίσει και τι είδους φάρμακα θα του δώσει;

Είναι όμως ώρα να κλείσουμε αυτήν τήν παρέμβαση εκφράζοντας τήν άπορία μας γιατί ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ.κ. Ιερόθεος φιλοξενεί στο περιοδικό του ένα τέτοιο άρθρο. Αν αυτή ή δημοσίευση σημαίνει και αναθεώρηση τών μέχρι πρότινος πατερικών τοποθετήσεών του καλόν θα ήταν να έχουμε μια σχετική ενημέρωση (δεν είναι προσταγή ή έλεγχος αυτή η επιθυμία, αλλά υική παράκλησις). Συνεχίζει ο Σεβασμιώτατος να ασπάζεται τὰ όσα έχει γράψει μέχρι τώρα στα βιβλία του : "Η Αποκάλυψη του Θεού", "Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία", "Συζητήσεις για τήν Ορθόδοξη Ψυχοθεραπεία", "Ψυχική ασθένεια και υγεία", "Εκκλησιαστικό Φρόνημα", και τόσα άλλα που ένέπνευσαν πολλούς κληρικούς και λαϊκούς, θεολόγους και μή. Εμείς πάντως αποδεχόμεστέ τις θέσεις του Σεβασμιωτάτου σχετικά με τήν Ψυχοθεραπεία (από τὸ βιβλίο "Ψυχική ασθένεια και υγεία", σελ. 54): "Δεχόμεστε κατ' οικονομίαν τις απόψεις τής συγχρόνου Ψυχολογίας και Ψυχοθεραπείας σε δυο περιπτώσεις. Πρώτη, για εκείνους τούς ανθρώπους τών όποιών...εβλάφθησαν τὰ νεϋρα του σώματος. Σ' αυτήν τήν περίπτωση δεχόμεστε, κυρίως, τήν νευρολογία. Δεύτερη, είναι οί άνθρωποι που δεν θέλουν να έχουν σχέση με τήν Έκκλησία και τὰ μυστήρια τής. Νομίζω αυτοί μπορούν να βοηθηθούν, για να μὴν φθάσουν στην τρέλλα. Κάτι είναι και αυτό...στη φρικτή φυλακή τής άπελπισίας στην όποία βρίσκονται".

Ἐπίσης, μιᾶ ἀκόμη ἀλήθεια εἶναι τὸ ὅτι ἐμεῖς οἱ ποιμένες (διοικοῦντες καὶ διοικούμενοι) -παντὸς βαθμοῦ- ελάχιστα ἐνδιαφερόμεθα νὰ καταρτιστοῦμε καὶ νὰ ἐνημερωθοῦμε ἀπὸ ἀνεξάντλητη πηγὴ καὶ ἐμπειρία ψυχοθεραπείας, τὴν Ὁρθόδοξην Πατερικὴν Θεολογίαν (τουλάχιστον συστηματικὰ). Καὶ ἔτσι δώσαμέ με τὴν δίκη μας "ἀγραμματοσύνη" στους "ειδικούς" νὰ φαντάζονται ὡς ἐπίγειοι "σωτῆρες". Μαζί με τὴν "ἀγραμματοσύνη" καὶ ἡ δίκη μας **ἀφασία** ὅπως ἔλεγε ὁ Μακαριώτατος πρὸ ἐτῶν γιὰ κάποιον ἄλλο θέμα! Μὰ πὼς νὰ διδαχθοῦμε τὴν Πατερικὴν σοφίαν ὅταν ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἐνδιφερόμαστε γι' αὐτήν; Ὅταν αὐτὴ δὲν διδάσκεται ἐπαρκῶς καὶ εἰδικῶς (πρὸς τοὺς κληρικούς) ἀπὸ τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς θεολόγους; Ὅταν μιλάμε γιὰ "ἀπεξηραμμένα βότανα" καὶ "ἐποχὴ" τῶν πατέρων ἢ ὅποια ἔχει λήξει ἔδω καὶ πολλοὺς αἰῶνες; Ὅταν συστήνεται νὰ μὴν χρησιμοποιούνται τὰ πατερικὰ χωρία στα κηρύγματα ἀπὸ ἄμβωνος; Ὅταν ἐνῶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ὁμιλεῖ καὶ γράφει περὶ τῆς Πατερικῆς Θεολογίας καὶ τῆς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας μας, ἄλλοι γράφουν στὴ "Σύναξιν" : "...εἶναι καιρὸς νὰ προχωρήσομε σε μίαν ὑπερβάσιν τῆς "Πατερικῆς" Θεολογίας...μὲ ὑπερβάσιν τοῦ "πνεύματος" καὶ τοῦ "ῥόλου" τῆς πατερικῆς περιόδου..."(τεύχ. 38, σελ.56 Π. Βασιλειάδης), "...ἡ τσιτατολογικὴ(sic) χρῆσις τῶν Πατέρων ὡς αὐθεντιῶν προδίδει ἀσφαλῶς τὴν ἡμιμάθεια τοῦ χρηστή..."(τ. 73, σελ. 75, Ε. Βουλγαράκη-Πισινά), "Τὰ Πατερικὰ κείμενα...μετετρέπονται σε σύμβολα συσπειρώσεως καὶ ὀπλοστάσια γιὰ τὴν προάσπισιν τῶν ὑποκειμενικῶν ἐπιλογῶν...ἀναδύεται ἓνας σκληρὸς φονταμενταλισμὸς ποὺ νεκρώνει τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως..."(τ. 56, σελ. 74, Γ. Μαντζαρίδης) καὶ τόσα ἄλλα "ἀνευδρίαστα" κείμενα; Ὅταν , ὅταν...! Ἄλλη Θεολογία ἔχουμε ἐμεῖς οἱ "φονταμενταλιστές" (σύμφωνα με τὰ λεγόμενα τοῦ προαναφερθέντος καθηγητοῦ!) καὶ ἄλλη οἱ κύριοι καθηγητὲς τῶν σχολῶν μας; Ὁ Καθηγητὴς κ. Ι. Κορναράκης ἔγραφε πρόσφατα ὅτι "δὲν ὑπάρχει Ὁρθόδοξὴ Θεολογία ἐξωεκκλησιαστικὴ, ἢ ὑποκειμενικὴ ἢ ἰδιωτικὴ ἢ ἀκαδημαϊκὴ ἢ ὀρθολογιστικὴ ἢ "θεολογία τῶν καθηγητῶν" κατὰ προτεσταντικὰ πρότυπα...ἢ Ἱεραρχία (ἢ ἐκάστοτε) διευκόλυνε ἢ ἀνέχθηκε σιωπηρῶς τὴν δημιουργίαν αὐτονόητου ψυχολογικοῦ κλίματος, γιὰ ἀνάπτυξιν προσωπικῶν "θεολογιῶν" ἀπαξιωτικῶν τῆς γνησιότητος τῆς ὀρθοδόξου μας παραδόσεως..." ("Ὁρθ. Τύπος", 17 Μαΐου 2002).

Μιᾶ τελευταία σκέψις μας εἶναι νὰ καταρτιστοῦν καὶ ἐνημερωθοῦν οἱ "Ψυχο"-εἰδικοί κληρικοί καὶ λαϊκοὶ στα νάματα τῆς Ὁρθοδόξου Παραδόσεως καὶ ἀφοῦ πρῶτα ξεκαθαρίσουν τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῶν ἐπιστημῶν αὐτῶν ποὺ βοηθοῦν στὴν ἀναγνώρισιν τῶν διαφόρων προβλημάτων τοῦ κόσμου (ἐπιλεκτικὰ, μερικὰ στοιχεῖα τῆς συμπτωματολογίας καὶ ἐφ' ὅσον ἀναγνωρίσουν στὸν ἄνθρωπον προπτωτικὴν κατάστασιν με ὅτι αὐτὸ συνεπάγεται), νὰ συνεργαστοῦν τότε με τοὺς πνευματικοὺς γιὰ νὰ ἐφαρμόσουν θεραπευτικὰς μεθόδους ποὺ χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μας. Ἐκτός καὶ ἂν ἐπιμένουν νὰ δίνουν ὀρθόδοξὴ μαρτυρίαν στους ἀλλοθρήσκους, ἀθρήσκους καὶ ἀρνητὲς τῆς πίστεως μας καὶ μόνον!

Δὲν ἐπιθυμοῦμε νὰ γίνουμε κριτὲς τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ ἐφοδιαστοῦμε με ὅλα τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια πατερικῆς σοφίας γιὰ νὰ προσφέρουμε στὸν συνάνθρωπον μας τὴν μεγίστη δυνατὴ βοήθειαν. Μὴν πεῖτε ὅτι κανεὶς δὲν μας ἐμποδίζει νὰ τὸ πράξουμε τοῦτο ὁ καθένας κατ' ἰδίαν, γιὰτὶ τὸ ζητούμενον δὲν εἶναι νὰ τὸ κάνει ὁποῖος θέλει καὶ ἐνδιαφέρεται, ἀλλὰ νὰ ἀποτελεῖ κοινὴ πρακτικὴ γιὰ ὅλους ἀφοῦ ὅλοι κάποια στιγμὴ μπαίνουν στὸν χῶρον διακονίας τοῦ συνανθρώπου μέσα ἀπὸ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο. Κλείνομε ἀσπαζόμενοι τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ (Μον. Θεοκλήτου Διονυσιάτου, "Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς", Θεσ/νίκη 1976, σελ. 144) : "...νοσεῖ τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς ἐκεῖνου, ποὺ νομίζει τὴν διάνοιάν του πιστοτέραν ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ μὴ ἀποδεχόμενος, ὅτι αἱ θεῖαι ἐντολαὶ ἀποτελοῦν <<μέγα καὶ τέλειον ἴαμα ψυχῆς>>, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου ("Οἱ Ἀσκητικὸι Λόγοι Ἀββά Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου", Ἐκδ. "Ἀπόστολος Βαρνάβας" σελ. 60): "... ὁ

ἔχων τὴν κοσμικὴν γνῶσιν... ὄχι μόνο εἶναι ἀδύνατον να ὑποδεχθῆι ἐκείνην τὴν πνευματικὴν γνῶσιν, ἀλλὰ οὔτε δυνατὸν να αἰσθανθῆι αὐτὴν παντελῶς ἐν αἰσθήσει... ἕως ὅτου δεν ἀπαρνηθῶσι τὴν κοσμικὴν γνῶσιν... καὶ τὴν πολὺπλοκὸν αὐτῆς μέθοδον καὶ να σταθῶσιν εἰς τὸ νηπιῶδες φρόνημα τῆς πνευματικῆς γνώσεως...διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος εἶπεν "ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ μικρὰ παιδία, δεν δύνασθε να εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ".